

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Э.БОЛОРМАА ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2026.04.07 № 1087 / 1006

танай _____-ны № _____-т

Хуралдааны тэмдэглэл
хүргүүлэх тухай

Таны санаачлан боловсруулж, Монгол Улсын Засгийн газрын санал, дүгнэлт авахаар ирүүлсэн Санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцсэн тэмдэглэлийг үүгээр хүргүүлж байна.

Хүндэтгэсэн,

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Б.ЭНХБАЯР

000265005002

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2026 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдрийн 11 дүгээр хуралдааны тэмдэглэлд:

“11.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Э.Болормаагийн санаачлан боловсруулсан Санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөлд Засгийн газраас өгөх санал, дүгнэлт

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Э.Болормаагийн санаачлан боловсруулсан Санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төслийг хэлэлцээд дараах санал, дүгнэлтийг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

1.Хуулийн төслийн зорилтыг санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг санхүүгийн хэрэглэгчид хүргэхэд тавигдах нийтлэг шаардлагыг тогтоох, санхүүгийн хэрэглэгчийн хууль ёсны эрхийг хамгаалах замаар санхүүгийн тогтвортой байдалд дэмжлэг үзүүлэхээр тодорхойлж, үйлчлэх хүрээг санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ авахаар сонирхож байгаа, эсхүл үйлчилгээ авсан санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахаар тусгажээ.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт банк болон банкнаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний чиглэлийн тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааны төрлүүдийг тодорхойлж, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйл, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсэгт санхүүгийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээний төрлийг тус тус нарийвчлан зохицуулсан.

Гэтэл хуулийн төсөлд “санхүүгийн үйлчилгээ” гэдгийг “санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс санхүүгийн хэрэглэгчид санал болгож, нийлүүлж байгаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ” гэж тодорхойлсон нь давхардсан, ойлгомжгүй найруулгатай байх бөгөөд хуулиар тодорхойлсон нэр томъёоны хувьд зөрүүтэй ойлголт үүсэж болзошгүй байх тул санхүүгийн бүтээгдэхүүн, санхүүгийн үйлчилгээ, үйл ажиллагааны ялгааг оновчтой байдлаар ялган тодорхойлох нь зүйтэй.

Мөн Зөвшөөрлийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд тус тус заасан санхүүгийн үйлчилгээнээс санхүүгийн хэрэглэгчийн авах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төрөл, хэлбэрээс хамааран түүний хамгаалуулах, зөрчигдөж болзошгүй эрх ашиг нь ялгаатай тул хуулийн төсөлд ерөнхий, нийтлэг зохицуулалт тусгахаас илүүтэйгээр санхүүгийн хэрэглэгчийн хуулиар хамгаалах эрх ашгийн төрөл, тухайн санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд тохирсон мэдээллийн ил тод байдал, хүртээмжийг хангах чиглэлээр нарийвчилсан зохицуулалтыг тусгах замаар хуулийн төслийн хамрах хүрээ болон бусад зохицуулалтыг тодорхойлох;

2.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд хийгдэхээр хүлээгдэж байгаа гүйлгээ нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилготой гэж үзэх үндэслэлтэй тохиолдолд Санхүүгийн мэдээллийн алба тухайн гүйлгээг ажлын гурав хүртэл өдрийн хугацаагаар түдгэлзүүлэх, мөн

хуулийн 13 дугаар зүйлд санхүүгийн байгууллага нь Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлсэн гүйлгээтэй холбоотой аливаа мэдээллийг бусад этгээдэд дамжуулах, задруулахыг хориглох зохицуулалттай тул харилцагч тус хуульд заасны дагуу шаардсан мэдээллийг өгөхөөс татгалзвал санхүүгийн байгууллага нь түүнд үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзах үүрэгтэй.

Иймд хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл буюу хуулийн үйлчлэх хүрээнд “Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлэхэд энэ хууль хамаарахгүй” гэж нэмэх нь зүйтэй байна.

Дээрх зохицуулалттай уялдуулан хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулсан Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд тусгасан “1.3.санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзсан тохиолдолд үндэслэл бүхий тайлбарыг санхүүгийн хэрэглэгчид мэдэгдэх үүргээ биелүүлээгүй” гэснийг “1.3.санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэхээс бусад тохиолдолд үндэслэл бүхий тайлбарыг санхүүгийн хэрэглэгчид мэдэгдэх үүргээ биелүүлээгүй” гэж өөрчлөн найруулах;

3.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.9, 4.1.10 дахь заалтад “санхүүгийн үйлчилгээний бодит өртөг”, “зээлийн бодит өртөг”-ийг тодорхойлохдоо “санхүүгийн үйлчилгээний нийт зардлыг багтаасан”, “бусад нэмэлт зардлыг багтаасан” гэж ерөнхий байдлаар тодорхойлсон нь зардлын бүрэлдэхүүн тодорхой бус, нуугдмал зардлыг санхүүгийн хэрэглэгчээс шаардах, зардлыг өргөн хүрээтэй тайлбарлах боломж олгох, улмаар талуудын хооронд маргаан үүсгэх тодорхойгүй нөхцөлийг бүрдүүлэх тул зардлын төрөл, бүрэлдэхүүн, хамрах хүрээг тодорхой болгож, хуулийн төслийн зорилго болох санхүүгийн хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах чиглэлд нийцүүлэх;

4.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.7 дахь заалтад тусгасан олон нийтийн санхүүгийн боловсролыг дэмжих зарчмыг төслийн Гуравдугаар бүлгийн 8 дугаар зүйл буюу санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн үүрэгт тусгаж, олон нийтийн санхүүгийн боловсролыг дэмжих үүргийг санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдэд хүлээлгэх;

5.Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.6 дахь заалтад санхүүгийн хэрэглэгчид санхүүгийн үйлчилгээ авснаас хойш ажлын 3 хоногийн дотор торгууль, хураамж, шимтгэл, төлбөргүйгээр гэрээг цуцлах, буцаах эрх олгосон нь санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах ач холбогдолтой хэдий ч уг зохицуулалтын бодит хэрэгжилт, тухайлбал зээлийн бүтээгдэхүүн болон төлбөр тооцооны үйлчилгээтэй холбоотойгоор санхүүгийн байгууллагад үүсэх эрсдэлийг харгалзан үзэж, шаардлагатай бол санхүүгийн үйлчилгээний төрөл тус бүрээр хэрэгжүүлэх нөхцөлийг тодорхойлох;

6.Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйл буюу санхүүгийн хэрэглэгчийн үүрэгт “Харилцагч нь энэхүү үүргийг биелүүлээгүй, эсхүл санаатайгаар худал, төөрөгдүүлсэн мэдээлэл өгсөн тохиолдолд санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч нь хуульд заасан журмын дагуу үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзах, үйлчилгээний хүрээг хязгаарлах, харилцааг зогсоох арга хэмжээ авах үндэслэл болно.” гэсэн агуулгатай 7.2 дахь хэсгийг нэмэх;

7.Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйл буюу санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн үүргийг тодруулж, мөн зүйлийн 8.1.12 дахь заалтад санхүүгийн хэрэглэгчид гэрээний гол нөхцөлийг танилцуулах, тайлбарлах, санхүүгийн хэрэглэгчийн асуултад ойлгомжтой, энгийн хэллэгээр хариулах үүргийг нэмж тусгах, уг зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд мэдээлэл өгөх стандарт, агуулгыг илүү тодорхой болгох шаардлагатай.

Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлд дараах агуулгатай 8.2 дахь хэсгийг нэмж тусгах нь зүйтэй. Үүнд:

“8.2.1.Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжийн дагуу харилцагчаас мэдээлэл, баримт бичиг шаардах, харилцагчийг таньж мэдэх, эрсдэлийн түвшинг тодорхойлох арга хэмжээ авах болсон үндэслэлийг харилцагчид ойлгомжтой, энгийн хэллэгээр тайлбарлах үүрэгтэй.

8.2.2.Энэ зүйлийн 8.2.1-д заасан тайлбар өгөхдөө тухайн харилцагчийг сэжигтэйд тооцсон эсэх, сэжигтэй гүйлгээний тайлан илгээсэн эсэх талаар болон дотоод эрсдэлийн үнэлгээ, шалгалтын нарийвчилсан мэдээллийг ил болгохыг хориглоно.

8.2.3.Харилцагчид тайлбар өгөхдөө “мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжид заасан шаардлагын дагуу” гэдэг ерөнхий үндэслэлийг дурдсан байхыг хангалттай тооцно.”

Мөн төслийн 8 дугаар зүйлд энэ хуулийн 10.4-т заасан хяналтын хуудас, түүний ач холбогдлыг санхүүгийн хэрэглэгчид танилцуулж, тайлбарлах үүргийг нэмж, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн үүрэг, хориглох зохицуулалтаас гадна санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн эрхийн зохицуулалтыг тус тус нэмж тусгах;

8.Хуулийн төслийн 9 дүгээр зүйл буюу санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчид хориглох зүйлд санхүүгийн хэрэглэгчид сэтгэл санааны болон бусад хэлбэрийн дарамт үзүүлэх, хэрэглэгчийн хувийн болон санхүүгийн мэдээллийг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд гуравдагч этгээдэд дамжуулахыг хориглох зохицуулалт нэмж тусгах;

9.Хуулийн төслийн 10 дугаар зүйлд санхүүгийн үйлчилгээнд тавигдах шаардлага, мэдээллийн ил тод байдлыг зөвхөн санхүүгийн үйлчилгээний танилцуулга буюу мэдээллийн чанартай баримт бичигтэй холбоотой зохицуулалтаар хязгаарласан нь хангалтгүй байна. Энэхүү баримт бичиг нь санхүүгийн үйлчилгээ, бүтээгдэхүүнд тавигдах шаардлагыг дангаараа илэрхийлэх хэмжигдэхүүн болох боломжгүй.

Санхүүгийн үйлчилгээ, бүтээгдэхүүний чиглэл, үйл ажиллагааны төрлөөс хамааран санхүүгийн үйлчилгээ, мөн санхүүгийн бүтээгдэхүүнд тавигдах шаардлага харилцан адилгүй бөгөөд нийтлэг, ерөнхий байдлаар тавигдах шаардлагыг тусгах нь санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч болон санхүүгийн хэрэглэгчийн эрх ашигт нийцэхгүй байх тул тавигдах шаардлагыг санхүүгийн үйлчилгээ, санхүүгийн бүтээгдэхүүний чиглэл, үйл ажиллагааны онцлог тус бүрд нийцүүлэн нарийвчлан тусгах.

Түүнчлэн уг зүйлд санхүүгийн хэрэглэгчийн санхүүгийн үйлчилгээ авах болсон шалтгаан, нөхцөл, хувь хүний болон санхүүгийн мэдээллийг нийтийн дунд (үйлчилгээний заал танхимд, бусад үйлчлүүлэгчийн дэргэд, нийтэд сонсогдох нөхцөлд) авахгүй байх, мөн санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч нь хэрэглэгчтэй гэрээ байгуулахдаа гэрээний агуулга, зүйл, заалтыг холбогдох хуульд нийцүүлэн товч, тодорхой боловсруулах, үсгийн фонт, хэмжээг стандартын дагуу тогтоож, хэрэглэгч уншиж танилцахад ойлгомжтой, гаргацтай байхад анхаарах зэрэг зохицуулалтыг тусгах;

10.Хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.8 дахь хэсэгт гомдлын шаардлага гаргах хугацааг 6 сар байхаар тусгасныг Иргэний хуульд заасан гомдлын шаардлага гаргах болон хөөн хэлэлцэх хугацаатай нийцүүлэх;

11.Хуулийн төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.4 дэх хэсэгт “Санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллага албан татвар, хураамж шимтгэлээс чөлөөлөгдөнө” гэж

тусгасан нь татварын хууль тогтоомжид нийцэхгүй байна. Тухайлбал, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.10 дахь заалтад ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн дүрэмд заасан зорилгоо хэрэгжүүлэхтэй холбоотой олсон аж ахуйн үйл ажиллагааны орлогыг албан татвараас чөлөөлөх зохицуулалттай бөгөөд Татварын ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт татварыг зөвхөн Улсын Их Хурал татварын хуулиар хөнгөлөх, чөлөөлөх эрхтэй гэж заасан тул төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.4 дэх хэсгийг хасах;

12.Хуулийн төсөлд санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллагыг “төрөөс үүсгэн байгуулсан, ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд” гэж тодорхойлсон нь Төрийн бус байгууллагын тухай хуульд заасан “ашгийн төлөө бус байгууллага”-тай андуурагдах, улмаар ашгийн төлөө бус төрийн бус байгууллагыг төрөөс үүсгэн байгуулах, тус байгууллагын дарга, гишүүдийг төрөөс томилох зохицуулалт нь Төрийн бус байгууллагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “төрийн бус байгууллага нь төрөөс хараат бус байна” гэж заасан зарчимд нийцэхгүй, эрх зүйн хувьд зөрчилтэй байх нөхцөл бүрдүүлж байна.

Түүнчлэн, санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллага нь Удирдах зөвлөл, маргааныг хянан шийдвэрлэх омбудсман болон ажлын албанаас бүрдэх бөгөөд санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч болон санхүүгийн хэрэглэгчийн хооронд гарсан санхүүгийн үйлчилгээтэй холбогдох маргааныг шийдвэрлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр тусгажээ.

Хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт зааснаар санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч болон санхүүгийн хэрэглэгчийн хооронд үүсэх гомдол, маргааны төрөл нь хууль болон гэрээгээр тодорхойлсон эрх зөрчигдсөнтэй холбоотой гэрээний харилцаанаас үүдэлтэй иргэний эрх зүйн шинжтэй байх тул энэ төрлийн маргааныг урьдчилан шийдвэрлэх төрийн байгууллага байх, түүний Удирдах зөвлөлийн гишүүнийг Улсын Их Хурлаас томилж, чөлөөлөх зэрэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан төрийн эрх мэдэл хуваарилах зарчим, харилцан хамаарал, хяналт, тэнцвэр бүхий төрийн байгууллагын зохицуулалтад нийцэхгүй байх тул хуулийн төслийн Зургадугаар бүлгийг бүхэлд нь хасах;

13.Санхүүгийн хэрэглэгчийн гомдол, маргааныг шийдвэрлэхтэй холбоотой буюу омбудсманы үйл ажиллагаанд анхаарах хэд хэдэн зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгажээ. Тухайлбал:

-Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.5 дахь хэсэгт “омбудсманы шийдвэрийг зөвхөн санхүүгийн хэрэглэгч хүлээн зөвшөөрөөгүй бол... шүүхэд гомдол гаргаж болно” гэж тусгасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа хүн бүр хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна.” гэж заасан зарчимд нийцээгүй байна;

-Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.6 дахь хэсэгт “...омбудсманы шийдвэрт холбогдох маргааныг Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх анхан шатны журмаар, Улсын дээд шүүх давж заалдах шатны журмаар хянан шийдвэрлэнэ” гэж тусгажээ.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэгт “Захиргааны хэргийн шүүх Үндсэн хуулийн цэц болон өөр шүүхэд харьяалуулснаас бусад нийтийн эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэнэ.” гэж, мөн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт “Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх энэ хуульд заасны дагуу захиргааны хэргийг анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэнэ.” гэж Захиргааны хэргийн шүүхээр хянан шийдвэрлэх маргааны харьяаллыг заасан.

Иймд хуулийн төсөлд тусгасан омбудсманы гаргасан шийдвэрийг захиргааны байгууллагын шийдвэртэй адилтгах боломжгүй бөгөөд захиргааны байгууллагын эрхгүй этгээд тул Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцэхгүй байна.

Мөн Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 156 дугаар зүйлийн 156.1.1 дэх заалтад “шүүх, прокурор, хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулах байгууллага болон Захиргааны ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлд зааснаас бусад байгууллага, аж ахуйн нэгж, тэдгээрийн албан тушаалтны шийдвэр, үйл ажиллагаанд хуульд заасны дагуу гаргасан гомдол”-ыг шүүх авч хэлэлцэх хуулийн зохицуулалттай болохыг анхаарах.

-Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.7 дахь хэсэгт “санхүүгийн хэрэглэгч омбудсманы гаргасан шийдвэрт энэ хуульд заасан хугацаанд шүүхэд гомдол гаргаагүй бол эцсийн шийдвэр болно” гэж, төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэгт “талууд тогтоосон хугацаанд баримт, мэдээлэл гаргах үүргээ биелүүлээгүй бол омбудсман гомдлыг буцаах, эсхүл маргааныг аль нэг талд ашигтайгаар шийдвэрлэх” зохицуулалтыг тус тус тусгасан байна.

Омбудсманы гаргасан шийдвэр нь хууль зүйн хүчин чадлын хувьд маргаантай, хэрэгжилт хангалтгүй байх, маргааныг аль нэг талд ашигтайгаар шийдвэрлэх зохицуулалт нь шийдвэр алдаатай, нэг талыг барьсан, эцсийн шийдвэр болох тохиолдолд засагдах боломжгүй, шүүхэд хандах хүний суурь эрхийг хязгаарласан, шүүхийн хяналтгүй болох зэрэг зөрчил үүсэх, талуудын эрхийн хамгаалалт сулрах эрсдэл, сөрөг үр дагаврыг үүсгэж болзошгүй байна.

Хууль, эрх зүйн орчны хувьд санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотойгоор Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Хүний эрхийн Үндэсний Комисс зэрэг байгууллагууд Төв банк /Монголбанк/-ны тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай, Монгол Улсын Хүний эрхийн үндэсний комиссын тухай зэрэг холбогдох бусад хуулиар олгогдсон тус тусын чиг үүргийн хүрээнд санхүүгийн үйлчилгээг зохицуулсан салбарын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үүргийг хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын Хүний эрхийн үндэсний комиссын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт “Монгол Улсад хүний эрхийг хамгаалах үндэсний тогтолцоо нь Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, шүүх, прокурор, Үндсэн хуулийн цэц, төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос бүрдэнэ.” гэж, мөн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Монгол Улсын иргэн дангаар, эсхүл хамтарч Монгол Улсын Үндсэн хууль, хууль, олон улсын гэрээгээр баталгаажуулсан хүний эрх, эрх чөлөө зөрчсөн талаар гомдол, мэдээллээ гаргах эрхтэй бөгөөд Комисс Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөтэй холбоотой аливаа асуудлаар санал, зөвлөмж гаргаж, эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан, хуулийн этгээдэд хүргүүлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд Комиссын гишүүн нь тодорхой хэмжээнд омбудсманы чиг үүргийг хэрэгжүүлж байна.

Иймд омбудсманы эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон олон улсын туршлага, тогтолцооны хувьд тохиромжтой хувилбар эсэхийг нарийвчлан судалж, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч, санхүүгийн хэрэглэгч буюу иргэн, хуулийн этгээд хооронд үүссэн хүний эрхийн зөрчилтэй холбоотой гомдол маргааныг шийдвэрлэхийн хувьд омбудсман төрийн харьяалалд хараат бус этгээд байх шаардлагатай тул дахин нягтлан судлах нь зүйтэй байна;

14.Санхүүгийн маргаан хянан шийдвэрлэх байгууллагын санхүүжилттэй холбоотойгоор хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1-д “Санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллагын эхлэлийн санхүүжилтийг Монголбанкнаас бүрдүүлнэ.” гэж,

мөн зүйлийн 14.5-д “Шаардлагатай тохиолдолд Санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилгоор Монголбанк болон улсын төсвөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж болно.” гэж тус тус тусгажээ.

Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-д заасны дагуу Монголбанк иргэн, хуулийн этгээдэд санхүүгийн буцалтгүй тусламж үзүүлэхийг хориглосон тул хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.5 дахь хэсгийг хасах;

15.Хуулийн төслийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсэгт санхүүгийн маргаан шийдвэрлэх байгууллага хүлээн авсан гомдлоор маргаан үүсгэхээс татгалзах нөхцөлүүдийг тусгасан нь гомдол, маргааныг хянан шийдвэрлэх замаар санхүүгийн хэрэглэгчийн хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах хуулийн төслийн зорилго болон төслийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байгааг анхаарах;

16.Хуулийн төслийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсгийг “Иргэдийн санхүү, эдийн засгийн боловсролыг дээшлүүлэх стратегийг Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөл болон боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран батална.” гэж өөрчлөн найруулах;

Мөн зүйлийн 23.3 дахь хэсэгт тусгасан санхүүгийн боловсрол дээшлүүлэх үйл ажиллагаанд баримтлах зарчимд “23.3.6.банк, санхүүгийн байгууллагууд хамтран нөлөөллийн арга хэмжээг жилд 2-оос доошгүй удаа зохион байгуулах.” гэж нэмэх;

17.Хуулийн төслийн Дөрөвдүгээр бүлэгт санхүүгийн үйлчилгээнд тавигдах шаардлагыг зохицуулсан атлаа төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.3.1 дэх заалтад зохицуулагч байгууллагаас санхүүгийн үйлчилгээнд тавигдах нөхцөл, шаардлага, хязгаарлалтыг зохицуулахаар дүрэм, журам, заавар, аргачлал батлах эрх олгосон нь давхардал үүсгэхээр байна. Иймд уг эрх олгосон заалтыг хасаж, төслийн Дөрөвдүгээр бүлэгт санхүүгийн үйлчилгээнд тавигдах үндсэн шаардлагыг хуулийн түвшинд илүү нарийвчлан тусгах нь зүйтэй.

Түүнчлэн, санхүүгийн үйлчилгээнд тавигдах шаардлагын дээд хязгаарыг тогтоохоор зорьж байгаа тохиолдолд түүнийг тодорхой, нэг мөр ойлгогдохуйц байдлаар тусгах, зөвхөн тодорхой байгууллагын бүтээгдэхүүнд бус, зээлийн харилцаанд нийтлэг үйлчлэх байдлаар, мөнгө хүүлэлтээс сэргийлэх зорилгод нийцүүлэн тусгах;

18.Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэгт “Зохицуулагч байгууллага дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ: 24.2.3 дахь заалтад “санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх” гэж зохицуулахаар тусгасан нь одоо хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй бусад хууль тогтоомжтой зөрчилтэй, давхардсан шинжтэй байна. Тухайлбал, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.9 дэх хэсэгт “...хэрэглэгчийн эрхийг хохироосон гэрээ байгуулахыг хориглоно.” гэж, Өрсөлдөөний тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.10 дахь заалтад аливаа аж ахуй эрхлэгч нь “хууль ёсны ашиг сонирхолд харшлах болон хэрэглэгчийг хууль бусаар хохироох худалдааны арга хэрэглэх”-ийг хориглохоор заасан. Хуулийн эдгээр зохицуулалтын хэрэгжилтэд өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах төрийн захиргааны байгууллага хяналт тавих зохицуулалттай тул хуулийн төсөлд тусгагдсан дээрх зохицуулалт зөрчилдөж болзошгүй, тус агентлагийн үйл ажиллагааг хууль хоорондын уялдаагүй байдлаар хязгаарлах нөхцөл бүрдэхээр байна. Мөн зохицуулагч байгууллага хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх нь сонирхлын зөрчил үүсэх, хуулийн хэрэгжилтийн үр нөлөөг бууруулах шалтгаан болж болзошгүй байх тул хэрэглэгчийн нийтлэг эрх, ашиг сонирхол зөрчигдсэн эсэхэд хяналт шалгалт хийх чиг үүргийг өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах төрийн захиргааны байгууллага хариуцахаар өөрчлөн тусгах;

19.Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5 дахь хэсэгт “Зохицуулагч байгууллагууд зээлийн бодит өртөг тооцох аргачлалыг хамтран батална.” гэж зөвхөн зээлтэй холбогдуулан тусгасан байна. Гэвч хуулийн төсөлд “санхүүгийн үйлчилгээ” гэж санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс санхүүгийн хэрэглэгчид санал болгож, нийлүүлж байгаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг гэж тодорхойлсноор санхүүгийн үйлчилгээний хүрээнд зөвхөн зээлээс гадна Үнэт цаасны зах зээлийн тухай, Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай, Даатгалын тухай хууль зэрэг салбарын хууль тогтоомжид тусгагдсан санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ бүхэлдээ хамаарахаар байх тул зөвхөн зээлийг онцлох нь хуулийн төслийн хамрах хүрээ болон санхүүгийн үйлчилгээ гэсэн нэр томъёоны тодорхойлолттой нийцэхгүй байгааг анхаарах;

20.Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6.5 дахь заалтад “зохицуулагч байгууллага санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн үйл ажиллагааны зөвшөөрлийг хуульд заасны дагуу түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох, хасах” арга хэмжээ авах эрхтэй гэж тусгажээ.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 3.2 дугаар зүйлийн 1-д эрх бүхий этгээд тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох шийдвэр гаргах эрхийг хэрэгжүүлэх бөгөөд энэхүү харилцааг уг хуулиар зохицуулахаар заасан. Харин санхүүгийн салбарын хувьд Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо нь харьяалах салбарын хууль тогтоомжийн хүрээнд дээрх бүрэн эрхийг хэрэгжүүлж байх тул хуулийн төслийн дээрх зохицуулалтыг дахин нягтлах;

21.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.8 дахь заалтад “зохицуулагч байгууллага” гэж Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороог” гэж тодорхойлж, мөн төслийн 24 дүгээр зүйлд Зохицуулагч байгууллагын бүрэн эрхийн талаар зохицуулалтыг тусгажээ.

Ингэхдээ тухайн бүрэн эрхийг Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо аль аль нь хэрэгжүүлэхээр тусгасан нь ойлгомжгүй бөгөөд эрх, үүргийн давхардлыг бий болгох үр дагавартай байгааг анхаарч, Төв банк /Монголбанк/-ны тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд заасан бүрэн эрх, чиг үүрэгт нийцүүлэн тус байгууллагуудын бүрэн эрхийг тус бүрд нь ялгамжтайгаар тусгах;

22.Хуулийн төсөлд ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, санхүүгийн боловсрол багатай эмзэг бүлгийн хэрэглэгчдэд зориулсан санхүүгийн эрсдэлээс хамгаалах зохицуулалтыг нэмж тусгах;

23.Зээлдүүлэгчээс зээл олгох үйлчилгээний хүрээнд зээлийн хүү, шимтгэл, алданги, бусад төлбөрийн хэмжээ хэт өндөр, харилцан адилгүй тогтоогдож байгааг харгалзан зээлийн нийт өртөг буюу зээлийн хүү, шимтгэлийн дээд хязгаарыг эрх бүхий байгууллага тогтоохтой холбоотой зохицуулалтыг нэмж тусгах;

24.Төсөлд зээлдэгч “Банк, эрх бүхий хуулийн этгээд болон бусад зээлдүүлэгч этгээдээс зээл олгохдоо зээлдэгчийн нийт сарын төлбөрийг суутгасны дараа үлдэх орлого нь амьжиргааны баталгаажих доод түвшнээс багагүй байх” гэсэн иргэний амьжиргааны баталгаажих доод түвшинг хангахтай холбоотой зохицуулалт нэмэх. Мөн энэхүү заалтыг шууд хэрэгжүүлэхэд хүндрэл үүсэх зээлдэгчид буюу нэгэнт өрийн дарамтад орсон зээлдэгчдийн хувьд хуулийн зохицуулалтыг үе шаттай хэрэгжүүлэх боломжоор хангах;

25.Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн шударга, өрсөлдөөнт зах зээлийг дэмжих нь санхүүгийн хэрэглэгчдэд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний өргөн сонголт бий болгох, үйлчилгээ үзүүлэгчдийг чанартай, өрсөлдөхүйц бүтээгдэхүүн санал болгоход чиглүүлэх, улмаар санхүүгийн хүртээмжийг тэлэх, үйлчилгээний чанарыг хадгалах

чухал ач холбогдолтой тул санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн шударга өрсөлдөөнийг хамгаалахтай холбоотой зохицуулалтыг тус хуулийн төсөлд нэмж тусгах;

26. Санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэх харилцаанд хяналт шалгалт хийхтэй холбоотойгоор Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулах.

Хуулийн төслийг санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах олон улсын зарчимд нийцүүлэн санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс санхүүгийн хэрэглэгчид хүргэх бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, оролцоо, эмзэг бүлгийн хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалтыг сайжруулах, санхүүгийн хэрэглэгчийн эрх ашгийг зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэж, харин санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч болон санхүүгийн хэрэглэгчийн хоорондын гэрээнээс үүссэн гомдол, маргааныг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан харьяаллын дагуу шийдвэрлүүлэх нь зүйтэй байх тул дээрх санал, үндэслэлийг судалж, хуулийн төсөл болон дагалдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг нягтлан, дахин боловсруулах шаардлагатай.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР